19 listopada 2022

Rozpoznanie objawów stosowania przemocy wobec osób starszych, niesamodzielnych

Objawami przemocy fizycznej, które mogą świadczyć o tym, że osoba starsza, niesamodzielna doświadczyła jej, są: odleżyny, rany, wyraźne braki w higienie osobistej i zaniedbania w dbałości o wygląd fizyczny osoby starszej oraz wszelkie znaczne podrażnienia skóry, wysypki, bolące miejsca, znacząca niejasna i/lub nagła utrata masy ciała, wyraźny głód, czy pragnienie, jak również zasinienia, nacięcia, złamania itp. Innym objawem świadczącym o doświadczaniu ataków fizycznych jest wyraźna zmiana w zachowaniu osoby starszej.

Objawami przemocy psychicznej, której doświadcza osoba starsza, niesamodzielna mogą być: znaczące obniżenie nastroju, depresja, nerwowość, znaczące pobudzenie, impulsywność, lękliwość, labilność emocjonalna, strach, alienowanie się, wpadanie w gniew lub apatyczność; obniżone poczucie własnej wartości, niski poziom pewności siebie. Wyrazem takich doświadczeń może być również brak ufności, znaczne obawy przed kontaktem z opiekunem. Także generalna niechęć do kontaktu, małomówność. Bywa również, że osoby zamykają się w sobie, nie odpowiadają na pytania o ich sytuację domową, kiedy jednocześnie wcześniej wypowiedziały aluzję na temat ewentualnie występującego problemu. Wcześniej dużo mówiąca pani – a w ostatnim czasie: zamknięta w sobie, zalękniona; dawniej – stonowany, spokojnie się wypowiadający pan – w ostatnim okresie: pobudzony, dużo, nieskładnie mówi – to przykłady, które mogą wskazywać na to, że osoba starsza doświadcza kryzysu psychicznego. Znaczna zmiana w funkcjonowaniu emocjonalnym seniora może być wskaźnikiem doświadczenia urazów w sferze psychicznej. Symptomem bycia ofiarą takiej przemocy może być: depresja, wycofanie się, złość, zmiany w zachowaniu, nastroju, strach, przerażenie, agresja, obniżenie poczucia własnej wartości, zwiększenie pobudliwości lub apatia.

O wystąpieniu **przemocy seksualnej** może świadczyć: choroba weneryczna, wyraźne podrażnienia i rany organów płciowych i innych części ciała; infekcje układu moczowego; zniszczone ubrania i zakrwawione części ciała. Również wyraźny dyskomfort osoby starszej podczas siadania, poruszania się. A także widoczne zmiany w zachowaniu, reakcjach emocjonalnych, które po połączeniu różnych objawów i sytuacji – doprowadzają do podejrzenia, że taki rodzaj przemocy występuje (np. osoba starsza reaguje silnym lękiem i niechęcią wobec pomocy w higienie osobistej, czy w załatwianiu potrzeb fizjologicznych). Sprawcami przemocy seksualnej są często partnerzy, wieloletni mężowie żądający spełniania "obowiązku małżeńskiego".

Przemoc ekonomiczną można rozpoznać po tym, że osoba starsza nie dysponuje żadnymi

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Projekt pn. „Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie" dofinansowany przez Unię Europejską z Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027, w ramach Priorytetu 6. Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, Działania 6.33 Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT

pieniędzmi lub dokonała nagłych zmian w testamencie, albo wzięła pożyczkę lub kredyt w banku. Sprawcy wykorzystują niewiedzę i bezradność osób starszych w celu nabycia uprawnień do korzystania z zasobów materialnych, tytułów własności osób starszych. Sprawcy m.in. dokonują innych działań ograniczających zdolność prawną seniora (ograniczenie praw, ubezwłasnowolnienie) w celu nabycia korzyści majątkowych. Starsze osoby narażone są na wykorzystanie ze strony tzw. łowców spadków, czy "miłośników starszych partnerów".

Przemoc instytucjonalna to przemoc, która może zawierać w sobie wszelkie powyższej stosowane działania. Osoby starsze skarżą się na oszukiwanie, ignorowanie ich problemów. Doświadczają ograniczania należnej im uwagi i czasu, dużego niedostosowania różnych działań i rozwiązań do ich specyficznych potrzeb, zwracania się do nich po imieniu, albo pozornie dobrotliwego "niech babcia/dziadek", okazywania zniecierpliwienia i obrażanie ze względu na ich niepełnosprawności (np. niedosłyszenia, niedowidzenia, powolności). To także bagatelizowanie skarg, okazywanie braku szacunku, ośmieszanie zgłaszanych problemów, podważanie ich wiarygodności, naruszanie integralności fizycznej poprzez różnego rodzaju zabiegi medyczne (np. nieuzasadnione cewnikowanie), przymusowe czynności higieniczne; zakaz trzymania pamiątek; narzucanie pory snu, zmuszanie do budzenia się itp. Przemoc instytucjonalna ma miejsce również w sytuacjach zatrudnienia. Osoby starsze doznają dyskryminacji ze względu na wiek w różnego rodzaju instytucjach, firmach na przykład poprzez odmawianie zatrudnienia ich na umowę o pracę i/lub obciążanie ich nadmierną ilością obowiązków itp. W ośrodkach rekreacyjnych czy miejscach zajmujących się kulturą, sztuką osoby starsze mogą spotkać się z celowym niedostosowaniem do ich możliwości i potrzeb. Napotykają one na utrudnienia, ograniczenia czy zakazy związane z ich specyficznym funkcjonowaniem. Poważnym problemem zgłaszanym przez osoby starsze (głównie kobiety) jest traktowanie ich na rynku pracy: ogromne problemy ze znalezieniem etatu w celu dopracowania do okresu emerytalnego, wykorzystywanie ich słabej pozycji przez pracodawców poprzez nadmierne obciążanie obowiązkami, złe traktowanie, bo i tak nie znajdą pracy gdzie indziej.

Innym rodzajem przemocy jest **przemoc symboliczna**. Polega ona na wymuszaniu na ludziach w wieku senioralnym zachowania, które wygodne jest grupie dominującej, np. w środowisku pracy. To dyskredytowanie osób starszych, zmuszanie do noszenia oczekiwanego stroju, wymuszanie określonego sposobu bycia, używania specyficznego języka. Przymus ten jest wspierany naruszaniem praw osobistych, izolowaniem danej osoby, grożeniem. Wykorzystywane do tego jest dzielenie grup w danym środowisku, porównywanie, gratyfikowanie niektórych grup, dyskredytowanie, dyskryminowanie i karanie osób, które „nie dostosowały się", nie podporządkowały narzucanym normom i zasadom – bez uwzględnienia realnych możliwości. Osoby starsze nierzadko ze względu na swoje ograniczone możliwości ruchowe oraz znaczną zależność od innych doznają różnego rodzaju cierpień. Skrajnym przykładem przemocy jest dążenie przez sprawców do eksterminacji osoby starszej, tj. planowe doprowadzenie do pogorszenia stanu zdrowia osoby starszej, które ma doprowadzić do zakończenia życia osoby starszej.

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Fundusze Europejskie dla Małopolski | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską | MAŁOPOLSKA

Projekt pn. „Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie" dofinansowany przez Unię Europejską z Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027, w ramach Priorytetu 6. Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, Działania 6.33 Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT

Piśmiennictwo:

1. Muszalik M., Kędziora-Kornatowska K.: Pielęgnowanie pacjentów w starszym wieku. PZWL Wydawnictwo Lekarskie, Warszawa 2018.

Źródło zdjęcia: *https://www.canva.com/photos/*

Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekle Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie
ul. Wielicka 267, 30-663 Kraków
samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
tel 12 44-67-500 fax 12 44-67-501
www.mco.krakow.pl mco@mco.krakow.pl

Projekt pn. „Centrum wsparcia opiekunów nieformalnych i opieki nad osobami niesamodzielnymi w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie" dofinansowany przez Unię Europejską z Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021-2027, w ramach Priorytetu 6. Fundusze Europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, Działania 6.33 Wsparcie usług społecznych w regionie – ZIT